

Blahoslavená Osanna Kotorská – latinská Srbka verná pápežovi

Lucia Laudoni

12. mája 2022 ✝ Cirkev História

Pingit cum gladio, maľuje mečom, hovorievali starí Rimania, keď v ovzduší zavetrili hrozbu. Hrozba schizmy je pasca zakrytá našuchoreným lístím, ktoré sa tvári ako bezpečná cesta. Je to hrdzavý, no ostrý meč, hrajúci sa na nevinný maliarsky štetec.

Jovana, Srbka z čiernohorského kniežatstva Zeta, sa so schizmou medzi Východom a Západom vyrovnala spôsobom, nad ktorým byzantské pravoslávie hromží pästou anatémy a ekumenický moderný katolicizmus ho prinajmenšom nechápe.

Na pomyselnú knihu života srbskej mystičky však v roku 1927 položil palmu víťazstva sám pápež Pius XI., keď povolil jej kult. Blahorečená bola v roku 1934.

Mesto Kotor v juhozápadnej časti Čiernej hory sa môže popýšiť dejinami jemnými a kľukatými ako kresba carrarského mramoru. Od 7. storočia bolo strategicky dôležitou byzantskou pevnosťou. Korunu gréckych autokratov a s ňou aj vládu nad mestom v 12. storočí zdedil srbský panovnícky dom Nemanjićovcov. Symbolické kľúče od Kotoru si podávali chorvátsko-uhorské aj bosnianske pomazané hlavy, aby po nich napokon chňapla laba benátskeho leva.

V roku 1508, keď nad Kotorom už viali vycifrované zástavy svätého Marka, sa v miestnom prístave vylodila iba štrnásťročná Jovana, bývalá pastierka, ktorá mala slúžiť v senátorskej rodine. Matka privolila len neochotne a dievčaťu nedala požehnanie na cestu. *Homo putat, Deus mutat*. Človek mieni, Pán Boh mení.

Ešte ako pastierka vyhľadávala ticho a samotu. Čas pri modlitbe ubiehal dievčaťu ako vodopád. Jovana bola schopná tráviť *in praesentia Dei* celé hodiny. Nebolo to až také podivné, s prihliadnutím na to, že jej otcom bol pravoslávny kňaz Pero Kosić (duchovní byzantského rítu nie sú viazaní celibátom). Dievčina sa narodila do ovzdušia nasiaknutého ladanom a bazalkou 25. novembra 1493, len štyri desaťročia po dobytí mocného Konštantínopolu tureckým turbanom. V tieni oltára vyrastala doslova a do písmena: jej strýko Marko Kosić, ktorý prijal mnišsku tonsúru s menom Makarije, neskôr nosil pravoslávny biskupský omofor. Mozaiku kňazského rodu dopĺňali Jovanin starý otec Alexa a pradedo Djuro, ktorí rovnako slúžili Kristovi v srbskom orthodoxnom kňazskom felóne.

Blahoslavená Osanna z Kotoru sa dožila 72 rokov. Vitráž z kapucínskeho kostola Lurdskej Panny Márie v chorvátskej Rijeke.

Zdroj: Roberta F. / commons.wikimedia.org

Srdce robí rečníka, *pectus oratorem fecit*, mysleli si kedysi kapitolské husi v tóge dejín, no my, kultivátori evanjeliového semena, máme právo túto lokúciu trochu pozmeniť: nie rétora robí srdce, ale najmä kresťana. *Pectus fecit christianum*.

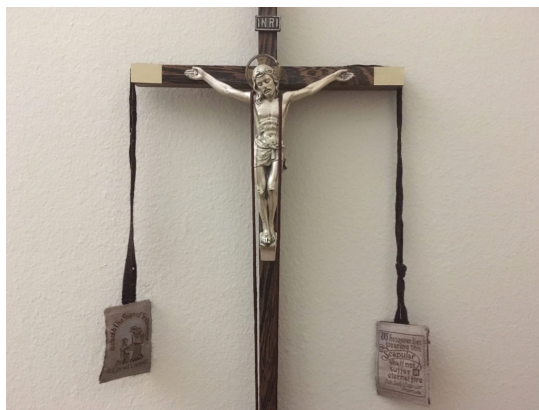
Legenda nám zvestuje, že mladučká pravoslávna pastierka, priťahovaná hésychastickým dychom ducha, jedného dňa uzrela Ježiša v podobe dieťaťa, ako spí v tráve. Zjavenie *in solitudine montis*, v samote hôr, Jovanu hlboko zasiahlo a zasvätila Bohu svoje panenstvo. V duši jej vyrástol stĺp osamelosti hnojený túžbou vybrať sa do kotorského prístavu, kde sa, ako sama tvrdila, bude môcť vrúcnejšie modliť. Fascinovali ju realistické západné maľby. No či je krajšie vyrieť latinizované *amen* alebo grécko-slovanské *amin*, to nerozhodne ani Paridov súd.

Senátor Buća, ktorý Jovanu prijal do služby, bol *vir gratissimus* a horlivý rímsky katolík. Dá sa povedať, že práve on otvoril mladej Srbke dvere do Cirkvi a umožnil jej vzdelávať sa formou samoštúdia v latinskom a talianskom jazyku. Nik jej nedával pocítiť, že nemá modrú krv. Dievča z pravoslávnej kňazskej rodiny konvertovalo na rímsky katolicizmus a prijalo latinizované meno Katharina Cosia (v prameňoch sa niekedy uvádza Cosie). Cosia mala byť kosou na burinu rozkolu, ktorý podľa pravoslávneho chápania živila pápežská supremácia, taká dôležitá pre duchovnú hegemoniu stredovekej Európy, ryšavej od korózie pragmatickej reálpolitiky.

Prečo sa jazykovo mimoriadne nadaná perla v dominikánskej duchovnej lastúre nestala gréckokatolíčkou? Väčšina liturgicky uvedomelých východných kresťanov je úzko naviazaná na svoj obrad. Byzantská bohoslužba napĺňa latinské heslo *liturgia animarum cunae*, kolíska duší, do bodky. Je živým bohoľudským organizmom, knihou dogmatiky rozrezanou skalpelom času na atómy Božej lásky.

Poslanie srbskej konvertitky bolo a je výnimkou, ktorá potvrdzuje pravidlo – východný kresťan by nemal opúšťať materinské hniezdo vlastnej tradície. Kataríne – Jovane však Boh stvoril špeciálne krídla, aby z rodného byzantského hniezda mohla vyletieť bez duchovnej ujmy.

Dvadsaťdvaročná srbská holubica mala do krídel vypálené mystické zážitky, aké sa iným nedostávajú za celý život. Stretnutie s dominikánmi urýchlilo jej rozhodnutie stať sa *reclusou*. Našli sa – ako to už býva v prípade ostrých klincov, čo horlivo vytŕčajú z plota – neveriaci Tomáši, ktorí považovali Katarínu – Jovanu za príliš mladú na povolanie anachorétky a kladivom (ne)dobrej rady chceli zatĺcť tento Boží klin pichajúci ich vlastné svedomie.

Predstavený dominikánov Francesco Romeo v roku 1547 povolil Osanne a kontemplatívne formovaným ženám združeným vôkol nej nosiť biely škapuliar, ktorý bol inak vyhradený členkám druhého rádu.

Zdroj: flickr.com

Duchovný vodca vyhodnotil Srbkinu vokáciu ako legitímnu a nechal ju na jej želanie zamurovať do cely postavenej neďaleko chrámu svätého Bartolomeja v Kotore. Cez malé okienko jej ľudia prinášali jedlo a prosby o modlitbu. Zuby zemestrasenia sa do pustovne zahryzli dosť nečakane a kontemplatívna katolícka panna s pravoslávny rodinným „erbom ducha“, sa presťahovala do podobnej cely pri kotorskom kostole svätého Pavla. Dvere zapečatil betón a dušu zabetónoval dominikánsky sľub. *Famula Dei* vstupuje do rodiny dominikánskych terciárok a prijíma svoje v poradí už tretie meno (Jovanou sa stala pri pravoslávnom krste a Katarína bolo meno konvertitky do rímskej Cirkvi). Meno Osanna (z hebrejsko-latinského *hosanna*) si vybrala na počesť inej terciárky svätého Dominika Osanny z Mantovy. Extatická ekfonéza *hosanna* sa striedala v jej duši s ľadovým ukrižuj ako nezapísateľný serafínsky nápev antifonálnej psalmódie.

Vízie, ktorými bola mystička obdarená už v detstve, znásobila rezonancia dominikánskych spevov z príľahlého konventu. Osanne sa pravidelne zjavovali viacerí svätí a sám Kristus. Kto by za (takmer filmovými) sekvenciami v mysli tejto nevšednej ženy ráčil vidieť psychickú poruchu dobrovoľne väznenej stredomorskej Božej čajky, mysticky lietajúcej nad kresťanským Východom a Západom, nech sa zamyslí nad zázračnými účinkami jej modlitieb. 9. augusta 1539 sa Kotorom rozliehali varovné zvony. Na mesto zaútočila „červená brada“ – korzár a pirát Chajruddín Barbarossa verný Koránu. Občania sa namiesto leštenia zbraní rozbehli k malému okienku Osanninej svätopavlovskej pustovne. Oslobodenie mesta od pirátskych nájazdov, samozrejme, pripísali jej prosbám. Rovnaký scenár sa zopakoval v čase morovej epidémie. *Nigra mors*, čierna smrť, sa Kotoru vyhla (respektíve kosila len v malom) a vavríny v tomto duchovnom boji opäť patrili srbskej dominikánke.

Osanninou veľkou charizmou bolo zmierenie, a to nielen medzi Cirkvami, ale aj medzi rozhádanými rodinami podľa vzoru niekdajších talianskych ghibellinov a guelfov. Posvätné *otium* dominikánky priťahovalo ľudí všetkých spoločenských vrstiev, ktoré si k útlému žienäťu chodili po radu, a ona v nich čítala lepšie, ako veštec v dlani.

Tam, kde je veľa milosti, prichádza aj veľa pokušení. Aj „panna zmierovateľka“ (tak hovorili kotorskému anjelovi strážnemu v ľudskom tele obyvateľa staroslávneho prístavu) takmer podľahla stavu, ktorý byzantsko-slovanskí teológovia nazývajú *delusio*, teda preležť. Jedného dňa sa Osanne zjavil diabol v

„maske“ Panny Márie. Nabádal ju, aby zmiernila svoje pokánie a začala žiť životom, aký sa na aktívnu mladú ženu patrí... Poslušnosť spovedníkovi Osanne pomohla poraziť nepriateľa a identifikovať pokušenie, ktoré jej servíroval démon čoby otrávenú duchovnú tortu... Aj hlava antickej Medúzy bola svojím spôsobom neodolateľná, jej oči a hady namiesto vlasov však zmrazili na kameň aj poslednú krvinku zatúlanú v jaskyni žíl a ciev.

Srbská mystička našla Kristov pokoj v meste Kotor.

Zdroj: pixabay.com

Kamenný náhrobok nemal nad telom vizionárky moc. Srbská katolícka anachorétka zomrela 27. apríla 1565, ale jej telo zostalo neporušené. Týmto zázrakom Boh odvíal klebety z pravoslávnych pier, ktoré obviňovali budúcu spolupátrónku Kotoru zo zrady svätootcovej viery.

Veľkolepý pohreb viedol sám kotorský biskup Luka Bisanti, mimochodom, s priezviskom pripomínajúcim mystičkine byzantské korene. Pozostatky slávnej dominikánskej terciárky (touto regulou sa riadila päťdesiatdva rokov!) boli vystavené v kostole svätého Pavla až do roku 1807, kým francúzska „revolučná“ armáda nepremeniла svätostánok na sklad. Osannino telo následne našlo svoj druhý domov v miestnom chráme Panny Márie.

V beatifikačnom akte stojí, že jej uctievanie bude veľkým darom „*pre našu dobu, kedy si tak veľmi prajeme zjednotenie východných kresťanov s rímskou Cirkvou*“. Proces otvorený v Kotore v roku 1905 dal zelenú oficiálnej liturgickej úcte tohto živého ženského mosta medzi pravoslávím a katolicizmom, ktorý Boh postavil z cukrovo horkých tehál pokánia.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/blahoslavena-osanna-kotorska-latinska-srbka-verna-papezovi/>